

Eötvös Lídia

Kreativitásfejlesztés képzőművészeti tevékenységekkel

A képzőművészet biztosítja az önkifejezést és az örömet jelentő alkotás lehetőségét. A képzőművészeti nevelés helye az oktatási-nevelési folyamatban fontos szerepet tölt be óvodánkban is. Mivel az információk nagy részét vizuális észleléssel adhatjuk, ezért érzékenyen érintenek mindnyájunkat a környezetünkből szerzett ingerek. Hatást gyakorolnak értelmi és érzelmi intelligenciánkra, befolyásolják elképzeléseinket, majdani cselekvéseinket és értékrendünket. A képzőművészeti nevelés során figyelembe vesszük a gyermekek életkori sajátosságát, érdeklődésüket, vizuális tapasztalataikat, és ezekre építve fejlesztjük képességeiket, készségeiket az önálló alkotásig. Mindez majd a felnőtt kort elérve biztosíthatja számukra az igényes esztétikai érzékenységet.

Az óvodában igyekeznünk kell olyan atmoszférát kialakítani, hogy a gyermekek felszabadultan, szabad akaratukból alkothassanak, valamint megszeressék múltunk örökségét. Ez az egyik célja a mi óvodai oktatási-nevelési programunknak is, amely a hagyományaink ápolására, a természet szeretetére és védelmére irányul, miközben nem veszíti szem elől a gyermekek kreativitásának fejlesztését. Ezt a célt szolgálja például a Montessori pedagógiából átvett egyik csendjáték alkalmazása is, amikor a gyerekek a természet kincseiből (kavicsok, ágacskák, kagylók, termések stb.) válogatva úgy vesznek részt egy kép alkotásában, hogy munka közben nem beszélnek egymással. A tevékenységhez érdemes egy sarkot kialakítani, amely gazdagon kínál a gyermekek számára képzőművészeti eszközöket, és – például a reggeli játék alatt – bármikor hozzáférhető.

Sokan talán megkérdőjelezzik, hogy ilyen korai életkorban a gyere-

kek munkái alkotásnak minősíthetők-e. A szakirodalmakban sok helyen olvashatunk arról, hogy minden emberben ott rejtőzik a kreativitás képessége, így az óvodás korú gyermekekben is. Természetesen ez a képesség nem egyformán jelenik meg az emberi tevékenységekben vagy elméleti munkákban, mert minden egyén eltérő kreativitással rendelkezik. A mai kor szellemisége megköveteli, hogy kreatívak legyünk az élet szinte bármely területén, és a képzőművészeti nevelés, meggyőződésem szerint, ezt a képességet nagymértékben fejleszti.

Nekünk, óvónőknek, fontos feladatunk, hogy ne csak eszközökkel, hanem a gyakorlatok helytálló összeállításával is tudatosan fejlesszük a gyermek kreativitását. A hatékonyság érdekében módszertanilag és szakmailag is rendkívül felkészültnek kell lennünk, ismernünk kell azokat az eszközöket, képzőművészeti technikákat, amelyekkel elősegíthetjük a fejlődést az észleléstől a kreativitásfejlesztésig – természetesen figyelembe véve a gyermek egyéni sajátosságait. A kreativitás fejlesztésében fontos szerepet játszik a műalkotásokkal való játékos munka, azoknak elemzési-értelmezési lehetőségei akár a képzőművészeti tevékenységek segítségével. Teret nyerhetnek az oktatási folyamatban a művek klasszikus elemzési lehetőségei is, mint a verbális (szóbeli) vagy nonverbális (nem szóbeli, inkább manuális tevékenységen alapuló) elemzés. Ezeket az elméleti ismereteket alkalmazzuk is munkánk során. A tevékenységek lehetnek: *választottak*, amikor a gyermek, alkotási vágyat érezve, önszántából kéri a képzőművészet valamelyik eszközét, vagy lehetnek *célirányosak*, az óvónő által megtervezett tevékenységek egy konkrét témában. A képzőművészeti

alkotás alap-kifejezőeszközei mellett, mint a rajz, a festés és a szobrászat – vagy, más aspektusból nézve, síkbeli vagy térbeli alkotások – teret kaphatnak olyan eszközök és technikák is, amelyek egyik fontos eleme a kísérletező jelleg.

A képzőművészeti nevelés célját aszerint fogalmazzuk meg, hogy melyik síkon, melyik fejlesztési területet szeretnénk tovább fejleszteni leginkább (kognitív, érzékelő motorikus, vagy affektív). Tudjuk, hogy ezek bizonyos mértékben minden tevékenységkor fejlődnek, együttesen jelen vannak. A célokat úgy kell megfogalmaznunk, hogy azok mérhetőek legyenek.

A kreativitás eléréséhez olyan utat érdemes választani, amely biztosítja a gyermekek számára a kísérletezést, a színekkel, formákkal, eszközökkel való játékot – például egy vonalakkal ellátott alapképhez hozzárajzolással a gyerekek egy önálló, egyedi kompozíciót hoznak létre. A „próba-szerencse” módszer különösen jellemző az iskolaköteles kor előtti oktatásra. Az így megtapasztalt élmények sokkal inkább megmaradnak a gyermek emlékezetében, és a későbbiekben már tudatosan is felhasználják alkotásaikban. Így juthatnak el a képi ábrázolásokhoz például apró figuratív képeket felhasználva, amelyek össze rendezése egy új képet eredményez.

Mivel mi, óvónők, nem vagyunk kompetensek arra képzésünket tekintve, hogy pszichológiai magyarázatokat, elméleteket kreáljunk, vagy pszichológiai szempontból végezzünk elemzést, ezért a produktum, észlelési folyamatok és gyakorlati munkák szolgáltatják azt a lehetőséget, hogy megfigyeljük a kreativitás jezeit már óvodás korban, és elkezdjük annak tudatos fejlesztését.